

РЕНАТО ПЕСТРИНИЕРО ОНИЯ ОТ КАРТИНИТЕ

Превод от италиански: Маргарита Златарова, 1988

chitanka.info

Звукът мъчително си пробиваше път през лепкавите криволици на съня. Алберто изплува от кладенеца, облегна лакти на ръба му и се показва на една нова утрин, която можеше да бъде все същата от преди два дни или от преди две години, безкрайно повтаряща се според странната шега на времето.

Вторият нахален вой на сирената събуди напълно Алберто и той навлезе в смисъла на този звук, който се разширяваше в концентрични арабески над покривите и комините, над телевизионните антени.

Но тази утрин не беше като другите. Това се случваше може би веднъж годишно и беше досадно, но все пак — нещо по-различно... Отлив.

Алберто открехна капака на прозореца, погледът му бавно се плъзна по близкия хоризонт, галейки този измислен пейзаж, открит в перленосив фон. Небето изглеждаше като палатката на цирк, гледана от трапец, ниско и насечено от лъчи светлина. На няколко сантиметра над главата му покривът на капандурата ограничаваше под ъгъл гледката, но на Алберто това му харесваше. Този нисък покрив създаваше чувство на интимност, на защита, също като шапка в зимните дни — студени и мокри.

Остана там още малко, свит в одеялото, за да напълни очите си с първите багри на новия ден.

Лека мъгла изпълваше всички празни пространства. Напредваше на валма, бавни и меки, образуваше заливи покрай Канале Гранде и Канале дела Джудека, а после се разтваряше в безбройните канали и улички. Проникваше също така бавно под портиците и в квадратните дворчета, свити около кладенци с нащърбени ръбове, зад старите порти открехнати и вече ненужни, под мостовете и през паяжините от пукнатини, натъпкани с плъхове.

Градът тази сутрин беше като измита палитра: единствените доминиращи петна, още неугасени от булото на мъглата, бяха керемидените покриви отвъд канала.

Различни пластове от всички тонове на сивото се наслаждаха един върху друг, пресичани само от вертикалността на комините и от ненужните телевизионни антени до близкия хоризонт, където завесата от мъгла определяше границите на омагьосания свят.

Зад тази завеса камбанарията на Кармине удари шест пъти.

Алберто изчака още няколко минути, за да чуе шум, някакъв шум, който да запълни картината. Но от града нищо не дойде както обикновено. Шумовете щяха да започнат чак към осем и половина с картината на Франсис. Преди този час нищо друго нямаше да се чуе, освен воят на чартърната ракета в седем и пет, и то само ако посоката на вятъра го позволяваше. Ясно бе, че тази сутрин ракетата нямаше да се чуе. Алберто почувствува облекчение при тази мисъл. В този чартър се намираха посетителите на Картините и ако зависеше от Алберто, той всичките би ги пратил да вървят по дяволите заедно с техните машинки, възклицания, с циркаджийската си глъчка и преди всичко с тяхното добре полирано невежество.

Прибра се. Душ. Инструкции върху черната дъска. Костюмът за сряда. Осветлението. Кранът на чешмата. Слезе пет етажа по тясното лъкатушещо стълбище, забележително с вековната заобленост на стъпалата си, с прокажената си мазилка, с дъха на мухъл и се озова на улицата.

В този миг, противно на надеждите му, се разнесе свистенето на чартъра и изпълни целия град.

Алберто пробягна няколко метра, които го делиха от Мензата на участниците в Картина 6. Няколко души бяха вече там, други влязоха по-късно. Поздрави, остроумия, някоя и друга прозявка, впечатления. Алберто пусна плочката в отвора на машината и измъкна от беззъбата и осветена шепнеца уста закуската си. Седна на любимата си маса.

Всички маси бяха еднакви, но от това място можеше да се гледа през прозореца, който беше повече от един обикновен прозорец. Там, зад него, времето беше премахнато, там имаше симбиоза между действителността и художественото ѝ изображение, и още — низ от обновления в истинските граници на произведение на изкуството. Там беше Каналът на просяците, който всяка сутрин се измъкваше от мрака и му се представяше такъв, какъвто го бе видял Каналето преди повече от три века — непокътнат в материалния смисъл, но потънал в атмосфера, която всеки ден беше различна и зависеше от слънчевата светлина, от струите на дъжда или от спиралите на мъглата. Наистина нямаше я вече гондолата, която идваше направо от дока и се носеше плавно по водите на канала, нямаше го и прането, окачено като висящи пъстроцветни гирлянди, нямаше ги и хората, които се разхождаха по

брега. Сега в града нямаше никой от много време. Бяха само те — „ония от Картините“.

Но умирането на града беше възродило първоначалния вкус на мизерия, древната миризма на гнило дърво и все същото цвърчене на плъхове.

— Хайде, момчета, вече е седем и половина.

Дарио, мъж на около петдесет години, с атлетическо телосложение, затворено в червен комбинезон — униформата на Художниците, с обръсната глава, но затова пък с буйна брада по последната мода, събра около себе си групата младежи, които междуременно бяха напълнили Мензата.

— Е — рече той, — всички ли сме тук? Да видим: Роберто, Хуан, Хелен, Флавио, Грета, Дейвид, Ханс, Джино, Енио... къде е Енио? Знае ли някой?

Никой не знаеше.

— Добре — каза Дарио — ще изчакаме още пет минути и ще назначим заместник. Статистите ще бъдат тук в определения час.

Вратата се отвори и влезе Карло. Той беше независим и не участвуваше официално в Картините, но на практика живееше в средата на Художниците и от време на време припечелваше нещичко, за да преживява. Беше много известен в тази среда, може би повече от самите Художници. И не само в тази среда. Чарът на младежа се дължеше преди всичко на думите, които изричаше, думи, имащи свойството да поляризират вниманието на другите при всякакви обстоятелства. Те често оставаха да висят във въздуха отвъд виковете, смеховете и остроумията и далече от другите думи на тълпата. После, останал сам, всеки премисляше станалото и казаното през деня. Но единственото нещо, което ясно се открояваше, беше формата на една идея, почти невидима и свита в някое тъмно кътче на паметта, но присъстваща. Отначало тя приличаше на блуждаеща мисъл — ту се появи, ту изчезне, но като я анализираше, всеки разбираше, че тя е резултат, есенцията от думите на Карло.

В големия град, дори в който и да е град, Карло би станал класическият представител на младежта-реформаторка, носител на революционни идеи, готов да разруши, за да съгради отново. И затова щеше да бъде отхвърлен, отстранен, изолиран или елиминирам. Но тук в този град на мъртви неща, на мълчание и плисък, на стенания в

мъглата, кой би могъл да възприеме неговите идеи, ако не „Ония от Картините“ — единствените жители и действащи лица в този огромен замък в развалини?

Очите на Карло, светли и пронизателни, приеха без усмивка шумните поздрави на приятелите. Погледът му премина през всички лица, още сънени, и се спря на Дарио:

— Ще заема мястото на Енио. Той няма да дойде.

Дарио не отговори, но две вертикални бръчки се образуваха в средата на челото му, като притвори очи. Погледна часовника си. Петте минути бяха изтекли.

Добре — рече той. — Иди да си вземеш костюма за сряда. Картина 6.

Карло изтича до гардероба и минавайки покрай Алберто, го плесна по гърба и му намигна.

Точно в осем групата, вече комплектувана и костюмирана, излезе от Мензата, но веднага се разпредели по плетеницата от улици. Всеки се отправи към своето място, все същото от години.

Тази сутрин сирената ги беше предупредила, че има отлив и улиците щяха да бъдат над водата. Никой обаче нямаше да се възползува от възможността да ходи по тях, а щеше както друг път да използва дъските, прикрепени към стените на къщите на метър и половина над уличното ниво, тоест малкото принудителни пътеки, които водеха от Мензата до зоната на Картините.

Отливът беше много рядко явление и беше същинска гадост.

Откритата настилка излагаше на показ вековно старото си лице, наслоено с гнила тиня, покрито с магма от органични отпадъци и безброй предмети, преобразени от солта в гротескни спомени от една епоха, в която хората са ги ползували за да живеят, превърнало се в открито гробище на плъхове.

Глъчката на младежите затихна в далечината. Мензата остана като светла шумоляща точка в мъглата. Струйка музика преминаваше през вратата и веднага се изгубваше в сивотата. Отвътре Каналът на просяците не се виждаше вече.

* * *

От ракетното летище колата потегли бързо и тихо, облегнала елегантното си тяло върху шумящо нищо. През пластмасата градът на мечтите със своите кули, арки и води не се виждаше още, обвит в дискретния пашкул на мъглата като в саван. Изведнъж от двестата гърла се изтръгна вик, последван веднага от двеста възклицания, когато колата с пресметната ненадейност се потопи във водите на лагуната. Забръмчаха камери, затракаха касетофони, щракаха фотоапарати, шумоляха холокамери. Четиристотин блеснали очи се грижеха за блендите, за индикаторите, за лентите, за мигащите светлини.

Първите руини от потъналия район започнаха да се оформят през пластовете мътна вода. Те се приближаваха и отново се отдръпваха в неспокойна редица от отворени в дълъг и безмълвен вик усти.

Двестата същества, обслужващи малките си работи, обръщаха глави от една страна на друга, като оставяха на бръмчащите си господари трудната задача да наблюдават, да регистрират, да събират доказателства, че наистина навлизат в града на феите.

А ето и мощните съоръжения, които Корпорацията за разглеждане на забележителностите на Венеция беше построила, за да поддържа онази част от града, останала над водата, а също така и да предложи на своите клиенти, любители на силните преживявания, че „само изображенията от вашите филми могат да ви убедят, че всичко това е реално“.

Огромна неонова дъга погълна колата веднага щом тя изплува над водата във вътрешността на Терминала, а стотиците балончета от пластмасова хартия премигнаха в едно безкрайно „Добре дошли“.

Товарът, все така компактен и шумен, се сля с предишните многогласни товари, които чакаха на площада, откъдето движещата се улица започна нежно да транспортира към града залитащите статуи на възрастни деца. Три часа.

Цели три часа щяха да прекарат в царството на феите, на дълбоката тишина (но ще можем ли да издържим толкова време?), където казват, че се чува дори и плискъкът на вода, галеца сипаничавите хълбоци на къщите. И после... и после *Картините*.

Слънцето позлати мъглата и всичко стана така, както беше написано в рекламите: „град, потънал в ореол от златна светлина“. Внимание за фотоклетките, окото на отвора, да направим панорамна

снимка на златната светлина, която, пардон... на ореола от златна светлина, която обгръща града. Но Картините къде са? Защо не започваме веднага? Е, добре, господа, има приятна изненада за вас. Радостни сме да ви съобщим, че днес можете да присъствувате на три Картини вместо на две, както бе предвидено по програма... оооо!... като се има предвид фактът... мърморения, подвиквания... какъв подарък от Корпорацията... пляскане на ръце, весели като пеперуди. Можете да видите сега в десния ъгъл, между една горичка от колове, забити на дъното, гондола, която прекосява канала. Внимание, не прекривайте линиите, очертани на земята. Ако пожелаете, можем да спрем гондолата по средата на Картината... добре, господа, вашата артистична зрялост е очевидна и беше предвидена, гондолата ще спре. Както забелязвате, лодката превозва истински хора и няма нужда да се подчертава драматизмът на тази картина. Само една погрешна маневра на гондолиера и лодката ще се преобърне. Внезапно появила се вълна, обикновено преместване на някой от пътниците и всичко това *може да се случи сега, пред вашите очи!!* Още няколко метра и гондолата ще спре, за да бъде добре наблюдавана от вас... но нещо не е наред... гондолиерът, вместо да спре, засилва лодката... там... го настига едно от корабчетата, които обслужват транспорта по „Канале Лунго“, а това означава опасни вълни за малката гондола и нейния товар от човешки същества. Има жени, може би дори и деца... гондолиерът тласка лодката с всички сили (дългият прът се нарича весло), за да я отдалечи колкото може повече от грозящия го нос на кораба... който сега я скрива от очите ни.

Малката тълпа се задушават, апаратите висят край бедрата, устите са закрити от бледи ръце, очите гледат и най-после виждат... но ето, господа, опасността е минала и виждаме нашия гондолиер, изправен в своята лодка, да прави маневра, за да я спре. Една красива картина наистина, господа, имахте късмет, защото такъв случай трудно би могъл да се повтори. А сега аплодисменти за тези великолепни изпълнители, за тези истински Художници, които за изкуството са готови на всичко, и които...

Един подир друг по тесните дъски, Алберто и Карло се връщаха към Мензата на участниците в Картина 6.

И двамата мълчаха, с ръце пъхнати дълбоко в джобовете на черните панталони, към които така и не привикнаха. Алберто гледаше

приятеля си, който вървеше на няколко крачки пред него — с фланелка на хоризонтални бели и сини райета, куртката, метната през рамо, кърпата на врата, шапката на гондолиер с червена панделка. Сякаш се гледаше в огледало. Докато прекосяваха площадчето Сан Моис, чуха параходчето на Картина 9, което се приближаваше. От моста го видяха да се оформя през ивиците мъгла, които докосваха водите на канала като дим. Трябва да беше Уилям — капитанът на корабчето. Параходчето мина и от кабината си Уилям видя двамата приятели и им махна с ръка.

Алберто и Карло останаха на моста чак докато параходчето с товара си от многоцветни туристи се размаза, загуби плътността си и се стопи в мъглата.

Алберто понечи да си тръгне, но Карло остана с лакти, облеgnати върху парапета на моста.

— Хайде да вървим, стана късно — Алберто тръгна.

— Кажи ми, Алберто, ти мисли ли по онзи въпрос?

Алберто знаеше какво има предвид приятелят му, но още не беше готов да отговори.

— Сега да вървим, ще говорим пак.

— Не, сега ще говорим. Не можем повече да чакаме. Възможно ли е да не виждаш абсурдността на всичко това? Смешно е.

Алберто се спря.

— Бих се съгласил с тебе, само че... всъщност... ти имаш възможност да се издържаш както си независим и все пак да останеш в средата на Художниците, а аз... ако се противопоставя, какво ще правя? Идеалът, съгласен съм, целите на изкуството... добре... но аз искам да остана в тази група, в градовете не бих могъл да живея и тогава какво ще правя? Ако се прехвърля от другата страна на барикадата, моето място веднага ще бъде заето от някой друг, защото ние с нашите идеи няма да сложим край на всичко това.

Алберто гледаше водата в канала. Мръсна, тъмна, мазна вода, нейното бавно и непрекъснато течение пренасяше отпадъците, които групите от туристи хвърляха, докато присъствуваха на Картините. Това бяха многоцветни обвивки от храни, празни кутийки от филми, бутилки, късчета от далечни светове с неразбираеми надписи.

Ами да, тъй е. Градът е мъртъв от години и се е превърнал в гробище за призраци. Блясък, бавен упадък и край. Приказните къщи,

изящните мостове, елегантните триаркови прозорци престанаха да се оглеждат гордо в бистрите води на каналите, без да се интересуват от времето. Когато градът си даде сметка за това, вече бе твърде късно и тогава започна дългата агония.

И тогава кой би могъл да поддържа спомена за града на феите, ако не те. Художниците. Художници не в смисъла на думата от миналото, но все пак Творци на картини, участници в сцени, предизвикващи възхищението на хора от цял свят. Обратната страна на медала беше естествено картата за принадлежност, профсъюзите, редовната заплата, строгите коловози, които ограничаваха тяхната дейност, установената схема на всяка картина... Картина.

Точно в тази точка мислите на Алберто се объркваха. Тази дума задействаше някаква пружина, която избутваше на повърхността несигурността. И точно тук идеите на Карло можеха да направят пробив, дори... може би го бяха вече направили.

Алберто, гледайки през моста, прекъсна дългото мълчание.

— А оглеждал ли си цялата работа от друг ъгъл, тоест, че това, което работим като анонимни служещи на Корпорацията, като марионетки, движени от Творците на картините, не би могло да се нарече течение в изобразителното изкуство? И щом като живописиста отразява действителността, а изразните средства непрекъснато се изменят, защо тогава да не можем да смятаме действията, които повтаряме непрекъснато в определени часове и места, като истински картини? Картината е претърпяла безброй трансформации, от пределите на ателието е излязла „на открито“, после са били използвани материали, които не са непременно бои и четки, по-нататък са се отказали от рамката, като завършек на производението. Картини, превърнати в картини-скулптури, в естествени произведения, в творби, наложени от случая, естествено или изкуствено създаден, в тиражирани копия, за да бъдат удовлетворени изискванията на масите, в поведението... защо да не заемем ние мястото на боите, пластмасите или на всички многобройни материали, които художниците са използвали, за да нарисуват картините си? Картини, композирани от хора, които извършват истински действия в естествена среда. Ние сме живите копия и сме се заели да ги пресъздаваме, защото обичаме този град и не искаме, макар и мъртъв, той да изгние. И тогава разкрасяваме трупа, слагаме го в кутия с пружинка и го караме да се смее и да скача

всеки ден за онези, които чувствуват нужда или желание да дойдат тук да го видят. Не ме интересува, че става въпрос за шепа скапани туристи, тъпкани с пари, които се чувствуват напълно загубени, ако им липсват проклетите телекамери. Защото вътре в тях са очите им, те вече не гледат със зениците си, не могат, и затова машинката гледа вместо тях и ги убеждава, че наистина са били тук.

Алберто се изплю в канала. После още веднъж се изплю, този път гневно. Обърна се и погледна Карло в очите.

— И въпреки това — прибави той със странно спокоен и безцветен глас след изблика на гняв — знам, че имаш право. Имаш право, както бяха прави всички, които преди теб искаха да променят това състояние на нещата — то трае вече дълго време и е станало навик. Нищо не трябва да се превръща в навик...

Карло се приближи до приятеля си и го прегърна през рамо.

— Разбираш ли сега какво искам аз? Тези сцени, които пресъздаваме, са всъщност логично развитие на живописата, но е дошло времето за още една промяна. Събрали сме се от всички краища на света, за да дадем живот на този град, но това не трябва да става на базата на търговски сделки с едногодишен срок, с действия и думи, заучени по даден сценарий. Нека да направим този град наистина наш. Нека живеем истински, и ако някой иска да ни види, да дойде със или без холокамера. Ако пък желае да види Картините, трябва да тръгне по улиците, по дъските или с крака, затънали в тинята. Защото този град ще бъде наш, отворен за всички, които мислят като нас, макар и дошли от другия край на света. Другите нямат работа тук, защото това място е извън света и отвъд времето, то се намира в друго измерение и само хора като нас могат да го разберат и направят наистина свое. Тук се действа с магическа пръчка и островърха шапка, а не с компютър и телевизия.

От Картина 3 се носеше глъчка, чиято монотонност бе накъсана от високите тонове на ругатните. Две жени се бяха показали на съответните прозорци една срещу друга от двете страни на улицата и с юмруци, опрени на бедрата, инсценираха всекидневна свада, напълно неразбираема за туристите, скупчили се на платформата отдолу.

На моста двамата младежи изчакваха почти несъзнателно аплодисментите, които неизбежно щяха да последват след няколко минути.

Карло си мислеше на висок глас и говореше повече на себе си, отколкото на приятеля си:

— Ние ще бъдем тези, които не ще могат да рисуват в ателие, а ще творят навън, по улиците. Ние ще захвърлим рамките на картините, ще махнем платното и ще използваме пластмаса или дърво, огън и желязо и обикновена пръст, за да ги свържем и да създадем ново течение, или пък ще присаждаме кътче от гората на площада в града и ще кажем на хората, че това е картина... и всичко това го каза самият ти...

Високо горе сивото покривало пропусна воя на излитаща ракета — първо стенещ, после скърцащ. Многоцветният ѝ товар от човеци беше доволен от изпълнения си дълг. И те бяха посетили града на феите и бяха посветени в тайните на изкуството. Психиката им беше задоволена, защото доказателството за тяхното поклонничество беше добре съхранено в жълто-червените кутии, увито като черна змия, блестяща и обагрена, готова веднага щом се върнат въкъщи, да буди възхищение у приятелите.

Града на феите го няма вече, може би е там под онази сива пелена, която телевизията в затворен кръг показва, но сега стига да погледаме програмата, да видим следващата серия...

На Алберто му стана хладно и той покри раменете си с жакета. Бавно слезе от моста заедно с приятеля си. Прекосиха малкото площадче с фонтан, онемял от много години. Навлязоха в тясната уличка — отстрани се извисяваха двете стени на празна делва.

Изчезнаха зад ъгъла. Гласовете им резонираха в мъглата, съпроводени от шума на стъпките им по дъските високо над калната улица.

Разказът е публикуван във вестник „Орбита“, броеве 33 и 34 от 1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.